

12. Гончаренко, Т.Л. Компетентнісний підхід до підготовки майбутнього вчителя фізики до проектування навчального процесу / Т.Л.Гончаренко // Proceedings of International scientific and practical conference “Problems and perspectives in European education development”, Prague, Czech Republic, 20-27 of November 2016, Prague Institute for Qualification Enhancement, Prague, 2016. – p.22-24.

Гончаренко Тетяна Леонідівна

Херсонський державний університет, Україна

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ ДО ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Найважливішим фактором і умовою стійкого розвитку країни є підготовка кваліфікованих фахівців, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння та запровадження інноваційних технологій, конкурентоспроможних на ринку праці. Одним із напрямів забезпечення ефективної підготовки майбутніх вчителів фізики до професійної діяльності виступає їх підготовка до проєктувальної діяльності (зокрема до проєктування навчального процесу) на засадах компетентнісного підходу, який визнано міжнародною спільнотою як такий, що впливає на якість освіти в цілому.

Аналіз наукової літератури [1-5] з теми дослідження дав підстави стверджувати, що:

1) різні аспекти теорії та впровадження компетентнісного підходу в освіті набули відображення у дослідженнях П. Атаманчука, О.Дубасенюка, І. Коробової, К.Платонова, Г.Селевка, О.Хуторського, В. Шарко та ін.; проблема реалізації компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутніх учителів активно досліджується сьогодні у зв'язку з співвіднесенням її з процесом становлення конкурентоспроможної молоді [1, 5]; компетентнісний підхід у професійній підготовці сприяє формуванню у майбутніх учителів ряду взаємопов'язаних ключових компетентностей (здатностей кваліфіковано працювати чи розв'язувати педагогічні задачі): професійної, особистісної, соціальної, комунікативної тощо (Н. Бібік, О. Пометун, Л. Хоружа та ін.); професійну компетентність вчителя

розглядається як здатність фахівця кваліфіковано й ефективно застосовувати теоретичні знання, знання-засоби, знання-цінності як у запланованих, так і у непередбачених педагогічних ситуаціях (О.Дубасенюк, О.Митник) [2];

2) проблемі проектування навчального процесу присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних дослідників, таких як М.Горчакова-Сибірська, І.Колеснікова, О.Оспеннікова, Г.Монахова, С.Чандаєва, В.Шарко та ін.; педагогічне проектування розглядається, як: одна з найважливіших функцій педагога; складова його професійної компетентності; ціннісно-орієнтована, глибокомотивована, високо-організована, цілеспрямована діяльність вчителя або педагогічного колективу, що має на меті попередню розробку основних елементів педагогічної ситуації або цілісного педагогічного процесу, спрямованого на зміну педагогічної дійсності [5], проектування НП - це індивідуальна діяльність вчителя з розробки основних елементів та цілісного навчального процесу [1]; проектування, як діяльність, має етапи та рівні здійснення: аналітико-діагностичний етап (розробка, проведення діагностики та аналіз її результатів); цілепокладання (визначення стратегічної мети, тактичних цілей і завдань); інформаційно-концептуальний етап (збір теоретичних відомостей про об'єкт проектування); проектування (розробка та оформлення проекту) навчального процесу на рівнях курсу (розділу), уроку, ситуації, «кроку»; етап рефлексії і корекції результатів проектування [1, 5];

3) **готовність учителя до педагогічного** проектування й організації навчально-виховної процесу є основним показником його професіоналізму та складовою професійної компетентності; компетентнісний підхід до підготовки майбутнього вчителя фізики до проектування навчального процесу дозволяє включити до структури відповідної складової професійної компетентності особистісний, когнітивний, діяльнісний компоненти, критеріями визначення яких є готовність: *особистісна* (мотивація проектувальної діяльності, самостійність, прагнення до постановки діагностичних цілей, рефлексія процесу і результативності навчально-проектувальної діяльності), *теоретична* (знання сучасних вимог до вчителя фізики, пов'язаних з виконанням проектування

навчального процесу; знання сутності та етапів проектування НП з фізики, та рівнів, на яких можливо здійснювати цей процес; знання основних положень методики педагогічного проектування) та *практична* (уміння проектувати НП з фізики на рівні курсу, навчального заняття, «педагогічної події» (в складі заняття), «навчального кроку»); уміння діагностичного цілепокладання; уміння обирати оптимальні форми і методи діяльності з реалізації проекту) [5]. Розвиток всіх компонентів готовності майбутнього вчителя фізики до проектування НП може здійснюватися у межах курсової підготовки у ВНЗ.

Нами, разом з професором В.Д.Шарко, розроблена програма спецкурсу «Проектування навчального процесу з фізики», яка отримала гриф «Схвалено Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти МОН України як навчальна програма» (лист №14.1/12-Г-238 від 15.08.2012) [3] та Навчально-методичний посібник «Проектування навчального процесу з фізики», який отримав гриф «Рекомендовано МОН України» (лист №1/11- 17616 від 18.11.2013) [4].

Мета спецкурсу полягає у формуванні у майбутніх вчителів фізики системи знань і вмінь, які необхідні для якісного проектування та організації НП з фізики. Завдання спецкурсу полягають в: ознайомленні майбутніх вчителів із сучасними підходами до проектування НП з фізики та їх реалізацією в основній і старшій школі; навчанні студентів проектувати НП з фізики, орієнтований на досягнення провідних цілей навчання, розвитку і виховання; планувати різні типи навчальних занять з фізики; мотивувати самостійну пізнавальну діяльність учнів, активізувати самоосвітню діяльність школярів на заняттях з фізики; здійснювати рефлексивне управління навчальним процесом з фізики; визначати ціннісний потенціал навчального матеріалу з предмету; контролювати і оцінювати знання та вміння учнів з фізики. До завдань спецкурсу входять також створення умов для набуття студентами досвіду з проектування навчального процесу з фізики на всіх рівнях відповідно до вимог до сучасної фізичної освіти; розвиток фахової компетентності майбутніх вчителів.

При засвоєнні матеріалу курсу враховуються міжпредметні зв'язки з дидактикою, віковою та загальною психологією, природничими дисциплінами, філософією, методологією та методикою навчання фізики у середній школі.

Узагальнюючи вищенаведене можна стверджувати, що у сучасній освіті проблема реалізації компетентнісного підходу до підготовки майбутнього вчителя фізики до проектування навчального процесу є актуальною, та може бути реалізована шляхом впровадження курсу «Проектування навчального процесу з фізики» у ВНЗ.

Список використаних джерел

1. Гончаренко Т.Л. Проектування розвитку міжпредметної компетентності школярів під час вивчення молекулярної фізики в 10 класі./ Т.Л. Гончаренко./ Вісник Чернігівського національного університету ім. Т.Г.Шевченка. Вип. 138 ; гол.ред. Носко М.О.– Чернігів : ЧНПУ, 2016. – 212 с, С. 24-29.

2. Дубасенюк О.А. Компетентнісний підхід у професійній підготовці вчителя / О.А. Дубасенюк //Формування естетичної компетентності особистості засобами народознавства : зб. наук. Праць молодих дослідників / [за заг. ред. О.С. Березюк, Л.О. Глазунової]. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І. Франка, 2010. – С. 10-16.

3. Проектування навчального процесу з фізики : [Навчальна програма для організаторів післядипломної освіти, слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників і студентів вищих навчальних закладів] / В. Д. Шарко, Т. Л. Гончаренко. – Херсон : Грінь Д. С., 2012. – 80 с.

4. Проектування навчального процесу з фізики : [Навчально-методичний посібник для організаторів післядипломної освіти, слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників] / В. Д. Шарко, Т. Л. Гончаренко. – Херсон : Грінь Д. С., 2013. – 196 с

5. Шарко В.Д. Нові технології в шкільній і вузівській дидактиці фізики [монографія] / В. Д. Шарко, І. В. Коробова, Т. Л. Гончаренко / За ред. В. Д. Шарко. – Херсон: Вид-во Олді-Плюс, 2015. – 259 с.